

Sygn. akt: I C 453/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 czerwca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2022 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. S. i I. S.**

przeciwko **(...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o zapłatę i ustalenie lub ustalenie

I. zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 232.679 zł 16 gr (dwieście trzydzieści dwa tysiące sześćset siedemdziesiąt dziewięć złotych szesnaście groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 17 maja 2022 r. do dnia zapłaty,

II. ustala, że umowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.-H. z dnia 17 lipca 2007 r. zawarta pomiędzy powodami I. S. i P. S., a poprzednikiem prawnym pozwanego, tj. bankiem (...) S.A. jest nieważna,

III. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 11.864 (jedenaście tysięcy osiemset sześćdziesiąt cztery) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, w tym kwotę 10.834 (dziesięć tysięcy osiemset trzydzieści cztery) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 453/21

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 28.04.2021 r. przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. powodowie I. S. i P. S., zwani dalej jako powodowie, wnieśli o :

1. zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 213.131,02 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu tj. od dnia 28.04.2021 r. do dnia zapłaty i ustalenie, że umowa kredytowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.-H. z dnia 17.07.2007 r. zawarta pomiędzy powodami, a poprzednikiem prawnym pozwanego tj. bankiem (...) S.A. jest nieważna,

ewentualnie,

2. ustalenie, że umowa kredytowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.-H. z dnia 17.07.2007 r. zawarta pomiędzy powodami, a poprzednikiem prawnym pozwanego tj. bankiem (...) S.A. jest nieważna,

ewentualnie,

3. ustalenie, że zawarte w umowie postanowienia zawarte m.in. w części szczególnej tj. § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 pkt 2¹, § 4 pkt 8 i § 5 pkt 10 oraz części ogólnej § 1 ust. 1 i 2, § 7 ust. 6 i 7, § 11 ust. 1-3 i 4 pkt 1, § 13 ust. 7 pkt 1-3 są abuzywne i nie wiążą powodów, a w takiej sytuacji wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 50.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu tj. od dnia 28.04.2021 r. do dnia zapłaty.

Nadto, powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kwoty 34 zł tytułem opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa, o ile nie zostanie złożony spis kosztów wraz z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, w którym je zasądzono, do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu swojego stanowiska powodowie wskazali, że jako konsumenci zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę o kredyt mieszkaniowy – denominowany do (...). W ocenie powodów umowa jest nieważna, a w przypadku uwzględnienia tego żądania powodom przysługuje dalej idące roszczenie tj. o zapłatę wszystkich świadczeń jakie zostały przez nich zapłacone w wykonaniu nieważnej umowy. Podstawę prawną żądania pieniężnego stanowi przepis art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c. Postanowienia zawarte w części szczególnej tj. § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 pkt 2¹, § 4 pkt 8 i § 5 pkt 10 oraz części ogólnej § 1 ust. 1 i 2, § 7 ust. 6 i 7, § 11 ust. 1-3 i 4 pkt 1, § 13 ust. 7 pkt 1-3 są abuzywne i nie wiążą powodów. Przed zawarciem umowy jak i w trakcie pozwany nie udzielił wyczerpujących informacji dotyczących oferowanego kredytu, w szczególności informacji w przedmiocie ryzyka kursowego jak również w jaki sposób będą ustalane dane w Tabeli Kursów. Naruszenie dobrych obyczajów i rażącym naruszeniem usprawiedliwionych interesów powodów było zastrzeżenie dwóch różnych kursów wymiany. Kwestionowane postanowienia umowne określają główny przedmiot umowy i umożliwiają pozwanemu dowolne kształtowanie zadłużenia powodów oraz samodzielne i jednostronne określenie warunków umowy. Ponadto, umowa jest sprzeczna z art. 353¹ k.c. oraz art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego. Powodowie wskazali, że mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy obok zapłaty ponieważ usunie wątpliwości co do jej istnienia oraz w przypadku nieważności umowy umożliwi powodom wykreślenie hipoteki. (pozew k. 4-13)

Pozwany Bank wniósł o oddalenie powództwa w całości kwestionując roszczenie powodów zarówno co do zasady jak i wysokości. Ponadto, wniósł o zasądzenie od powodów solidarnie na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, w którym je zasądzono, do dnia zapłaty. Ponadto, pozwany wniósł o zawieszenie postępowania do czasu wydania orzeczenia przez Sąd Najwyższy w sprawie III CZP 11/21.

Uzasadniając swoje stanowisko zaprzeczył, aby umowa była nieważna, czy jakoby postanowienia umowy były abuzywne. Przed podpisaniem umowy kredytu kredytobiorca został poinformowany o ryzyku kursowym i ryzyku zmiennej stopy procentowej. Interes powodów nie został naruszony w stopniu rażącym ani także w stopniu minimalnym. Nie została również naruszona zasada walutowości. Kursy publikowane w tabeli kursów Banku były kursem rynkowym. Sporna umowa jest umową kredytu denominowanego i nie jest ona sprzeczna z naturą umowy kredytu i art. 353¹ k.c. oraz zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Postanowienia umowne zostały indywidualnie uzgodnione z powodami. Kwestionowane przez powodów postanowienia umowy są jednoznaczne oraz zostały sformułowane prostym i zrozumiałym językiem. Brak jest również podstaw do przyjęcia, że nawet uznanie spornych postanowień za abuzywne nie prowadzi do nieważności całej umowy. Brak jest możliwości dochodzenia przez stronę powodową zwrotu świadczenia nienależnego z uwagi na to znajduje ona usprawiedliwienie w łączącej strony umowie kredytu. Pozwany wskazał, że powodowie nie mają interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy. Pozwany podniósł również zarzut przedawnienia roszczeń powodów.

(odpowiedź na pozew k. 39-64)

Powodowie pismem z dnia 13.04.2022 r. dokonali modyfikacji powództwa w ten sposób, że wnieśli o:

1. zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 232.679,16 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 213.131,02 zł od dnia 28.04.2021 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 19.548,14 zł od dnia doręczenia pisma modyfikującego powództwo do dnia zapłaty,

2. ustalenie, że umowa kredytowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.-H. z dnia 17.07.2007 r. zawarta pomiędzy powodami, a poprzednikiem prawnym pozwanego tj. bankiem (...) S.A. jest nieważna,

ewentualnie i alternatywnie w stosunku do żądania w pkt 2,

3. ustalenie, że zawarte w umowie postanowienia zawarte m.in. w części szczególnej tj. § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 pkt 2¹, § 4 pkt 8 i § 5 pkt 10 oraz części ogólnej § 1 ust. 1 i 2, § 7 ust. 6 i 7, § 11 ust. 1-3 i 4 pkt 1, § 13 ust. 7 pkt 1-3 są abuzywne i nie wiążą powodów.

(pismo powodów z dnia 13.04.2022 r. – k. 223)

Pełnomocnik pozwanego oświadczył na rozprawie w dniu 17.05.2022 r., że nie kwestionuje zaświadczeń bankowych dot. dokonywanych spłat i ich wysokości.

(protokół rozprawy – k. 244)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany (...) Bank (...) S.A. jest następcą prawnym (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G..

(okoliczność bezsporna)

W dniu 26 czerwca 2007 r. powodowie I. S. i P. S., jako konsumenci wystąpili do poprzednika prawnego pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w G. – z wnioskiem o udzielenie kredytu na dokończenie budowy domu w kwocie 250.000 zł. Jako walutę kredytu powodowie wskazali franka szwajcarskiego ((...)).

Wniosek o kredyt w pkt 14 zawierał oświadczenie, dotyczące ponoszenia przez kredytobiorców ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty, w przypadku zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej oraz przyjęciu i akceptacji tego ryzyka przez kredytobiorców.

Pozwany wydał pozytywną decyzję kredytową.

(dowód: wniosek o kredyt z zał. k. 76-78, zeznania powoda k. 243v, notatka kredytowa – k. 79, decyzja kredytowa – k. 80)

W dniu 17 lipca 2007 r. strony podpisały umowę kredytu mieszkaniowego (...) nr (...)07- (...), na mocy której Bank udzielił powodom kredytu w kwocie stanowiącej równowartość 112.521,38 CHF celem sfinansowania kosztów dokończenia budowy domu jednorodzinnego na nieruchomości zlokalizowanej w miejscowości G. (§ 1 ust. 1 oraz ust. 2 (...)). Kredyt został udzielony na okres od dnia zawarcia umowy do 5 lipca 2037 r. (§ 1 ust. 4 (...)) Umowa składała się z części szczególnej ((...)) oraz z części ogólnej ((...)).

Zgodnie z § 4 ust. 1 i 3 (...) wypłata kredytu miała nastąpić w transzach w terminie 30 dni od daty zawarcia umowy, według kursu kupna dla waluty (...), zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (§ 1 ust. 2 (...), § 6 OWU). Strony ustaliły, że kredyt mieszkaniowy jest udzielany w złotych (§ 1 ust. 1 (...)).

Ponadto w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej strony ustaliły, że:

- zmiana kursu waluty wpływa na wypłacane w złotych przez Bank kwoty transz oraz na spłacane w złotych przez kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych,

- ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca z uwzględnieniem § 11 ust. 2-4 oraz § 18 ust. 6 (...) (§ 1 ust. 3 (...)).

W § 2 ust. 1 (...) wskazano, że oprocentowanie kredytu ustalane jest według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej oraz marży Banku. Stopa bazowa odpowiada obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przed dniem uruchomienia środków stawce LIBOR 3M w przypadku kredytów denominowanych w USD lub (...) (§ 2 ust. 2 (...)). Ustalona w ten sposób stopa bazowa obowiązywała do przedostatniego dnia włącznie 3-miesięcznego okresu obrachunkowego rozumianego jako okres kolejnych 3-ech miesięcy (§ 2 ust. 3 (...)). W zakresie marży umowa przewidywała, że ulega ona obniżeniu o 1 p.p. po ustanowieniu docelowego zabezpieczenia spłaty kredytu tj. po przedłożeniu w Banku odpisu z księgi wieczystej z prawomocnym wpisem hipoteki na rzecz banku oraz o 0,1 p.p. po spełnieniu przez kredytobiorców warunków promocji (§ 1 ust. 10 pkt 1 i 3 (...), § 3 ust. 2 (...)).

Strony ustaliły, że oprocentowanie kredytu wynosi 5,03 % p.a. (w przypadku uruchamiania środków w dniu podpisania umowy), zaś marża Banku w dniu udzielenia kredytu wynosi 2,30 % w stosunku rocznym (§ 1 ust. 8-9 (...)). Rzeczywista roczna stopa procentowa ustalona została na 4,65 % p.a. (§ 1 ust. 11 (...)).

Całkowita spłata kredytu miała nastąpić do dnia 05 lipca 2037 r. w 360 równych ratach kapitałowo-odsetkowych (z wyjątkiem ostatniej raty, która jest ratą wyrównującą § 13 ust. 6 (...)), w tym 24 miesiące karencji. Spłata kredytu następować miała zgodnie z harmonogramem spłat doręczanym kredytobiorcy w drodze potrącenia przez Bank środków zgromadzonych na rachunku (...) 0000 0000 (§ 5 (...)) w złotych w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej, w ratach równych, przy czym do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosuje się kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (§ 13 ust. 7 (...), § 7 OWU).

W § 17 ust. 1 umowa przewidywała możliwość ubiegania się przez kredytobiorcę o zmianę waluty kredytu. W § 10 ust. 6 OWU wskazano, że w przypadku przekształcenia kredytu z opcji denominowanej w walucie obcej w opcję złotową, kapitał pozostały do spłaty wyrażony w walucie obcej zostanie przeliczony na złote po kursie sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów, obowiązującej w Banku w momencie podpisania aneksu do umowy.

Wszystkie zmiany umowy mogły być dokonywane na piśmie w formie aneksu pod rygorem nieważności umowy, z wyłączeniem zmiany stopy procentowej kredytu, stawek opłat i prowizji oraz wysokości oprocentowania dla zadłużenia przeterminowanego (§ 24 ust. 1-3 (...)).

Tabela kursów została zdefiniowana w §1 pkt 19 Ogólnych Warunków Udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego N.-H. jako aktualna „Tabela kursów walutowych (...) Bank (...) S.A.” obowiązująca w Banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Tabela kursów jest udostępniana klientom na tablicy ogłoszeń w placówkach Banku, publikowana na stronie internetowej banku i na życzenie klienta, informacje o kursach walut obowiązujących w Banku, udzielane są również telefonicznie.

Powodowie, podpisując umowę podpisali również oświadczenie o tym, że zostali poinformowani przez bank o ponoszeniu przez nich ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty, w przypadku zaciągnięcia kredytu mieszkaniowego (...) denominowanego do waluty obcej oraz, że przyjmują do wiadomości i akceptują to ryzyko. Ponadto, oświadczyli, że odrzucają ofertę (...) Bank (...) S.A. udzielenia kredytu w złotych.

W dniu 13 grudnia 2011 r. strony podpisały aneks do umowy, którym dokonali zmiany § 1 ust. 13 (...), § 6 ust. 1 pkt 10-11 oraz ust. 2 (...).

(dowód: umowa k 14-20 oraz k. 68-71v, aneks nr (...) k. 98, pełnomocnictwo do rachunku – k. 88, wnioski o zmianę w kredycie mieszkaniowym (...) k. 91-97, ogólne warunki udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego

N.-H. k. 72-75, oświadczenie o poddaniu się egzekucji –k. 86-87, karta kontrolna kredytu – k. 81, dyspozycja kredytu hipotecznego – k. 82,84-85, wniosek o wypłatę kredytu – k. 83, 85v, oświadczenie klienta o akceptacji ryzyka kursowego – k. 89, 90, oświadczenie klienta o akceptacji ryzyka zmiennej stopy procentowej - k. 89v, 90v)

Umowa kredytu nie była negocjowana między powodami, a poprzednikiem prawnym pozwanego.

(dowód: zeznania świadka A. P. – k. 202-203, zeznania powoda – k. 243v, zeznania powódki – k. 244)

W okresie od dnia 17 lipca 2007 r. do 8 kwietnia 2022 r. kredytobiorcy uiszcili na rzecz banku kwotę 232.679,16 zł tytułem rat kapitałowo – odsetkowych. Kredyt powodowie spłacają cały czas w PLN. Nie zawierali aneksu umożliwiającego im spłatę w (...).

(dowód: zaświadczenie k. 21-27v, historia rachunku – k. 28-30v oraz k. 225-230, zeznania powoda k 243v)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powodów o zapłatę kwoty zostało uwzględnione w całości. Sąd uwzględnił również roszczenie powodów o ustalenie, że umowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.-H. z dnia 17 lipca 2007 r. zawarta pomiędzy powodami, a (...) Bank (...) S.A., będącą poprzednikiem prawnym pozwanego jest nieważna.

Pomimo, że ocenie Sądu, mimo że sama konstrukcja umowy nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, to jednak zawarta przez strony umowa zawiera postanowienia niedozwolone, których eliminacja skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą. W związku z tym zasadnym było również roszczenie o zapłatę wywodzone z powyższej podstawy.

Stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty przedłożone do akt sprawy, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała oraz zeznania świadków i powodów nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Przesłuchani w sprawie świadkowie A. B. (k. 184-193) oraz A. P. (2) (k. 201-204) nie pamiętali okoliczności związanych z zawarciem umowy kredytu przez powodów, w związku z czym zeznali na okoliczność ogólnych procedur stosowanych wówczas w banku.

Powodowie w pierwszym rzędzie domagali się zapłaty wynikającej z nieważności umowy oraz ustalenia że umowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.-H. zawarta w dniu 17 lipca 2007 r. jest nieważna. Na wypadek oddalenia tego żądania – zawarte m.in. w części szczególnej tj. § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 pkt 2¹, § 4 pkt 8 i § 5 pkt 10 oraz części ogólnej § 1 ust. 1 i 2, § 7 ust. 6 i 7, § 11 ust. 1-3 i 4 pkt 1, § 13 ust. 7 pkt 1-3 są abuzywne i nie wiążą powodów oraz zapłaty z tego tytułu.

Wskazywane przez powodów postanowienia dotyczyły mechanizmu denominacji kwoty kredytu wyrażonej w walucie szwajcarskiej, a wypłacanej i spłacanej w walucie polskiej i związanych z tym przeliczeń według kursów walut, które to kursy – według ich stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie. W ocenie powodów skutkiem tego umowa jest bezwzględnie nieważna.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na

ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

Dla rozstrzygnięcia o żądaniach stron w pierwszej kolejności rozważyć należało, jaki jest charakter umowy podpisanej przez strony i czy wskazywane przez powodów postanowienia miały charakter niedozwolony.

Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej pr. bank.) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znanie są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (112.521,38 CHF), cel, na jaki został udzielony (dokończenie budowy domu), zasady i termin jego spłaty (ratalnie), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marży i zmiennej stopy bazowej) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

Oceny postanowień ww. umowy nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacana w walucie polskiej. Zgodnie z art. 358 § 1 k.c., w jego brzmieniu w dacie zawierania umowy, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie. Już w tej dacie art. 69 ust. 2 pkt 2 pr. bank. przewidywał możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej, zaś wyjątek dopuszczający tego typu umowy z udziałem banków wynikał z obowiązujących wówczas przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (pr. dewiz.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 i 3 pr. dewiz. oraz art. 1 i 2 pkt 18 pr. dewiz. dokonywanie obrotu dewizowego przez banki było dozwolone m.in. wówczas, gdy dotyczyło zawarcia umowy lub dokonania innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywania takich umów lub czynności.

Nie ulega wątpliwości, że postanowienia umowy zawartej przez strony przewidywały rozliczenia kredytu w walucie szwajcarskiej, jak również wypłatę w PLN oraz spłatę w PLN po dokonaniu przeliczenia raty z (...). Tym samym umowa stron mogła powodować rozliczenia w walutach obcych i przenoszenie własności wartości dewizowych, a zatem mieściła się w ramach ustawowego zezwolenia, stanowiącego jednocześnie wyjątek od zasady wyrażonej w art. 358 § 1 k.c.

Powodowie wnosili o udzielenie im kredytu w kwocie 250.000 zł, ale określonego w walucie szwajcarskiej. Jak już wskazano, w umowie wyraźnie określono, że wypłata kredytu nastąpi wyłącznie w złotych (§ 11 ust. 2 umowy). Spłata kredytu wyrażonego w (...) mogła natomiast następować wyłącznie w złotych (§ 13 ust. 7 pkt. 2 umowy). Oznaczałoby to, że walutą zobowiązania kredytowego był frank szwajcarski (...), jednak walutą jego wykonania – zgodnie z treścią umowy – miała być waluta polska (PLN).

Istota umowy sprowadzała się zatem do zobowiązania Banku, że postawi do dyspozycji kredytobiorców pewną kwotę w PLN, która w dacie wypłaty stanowić miała równowartość kwoty wyrażonej dokładnie w (...), zaś powodowie zobowiązali się spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w (...) według wartości takiej raty na dzień spłaty.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i jako takie stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant. O akceptacji

takiej świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r. Umowa taka jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Istota umowy stron polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów równowartości określonej kwoty pieniędzy z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie takiej równowartości, przy czym miernikiem tych wartości pozostawać miał kurs waluty szwajcarskiej do waluty polskiej. Zauważyć trzeba, że ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość kredytu w PLN, którą miał oddać do dyspozycji Bank, a nadto podwyższając jego wartość, którą miał spłacać kredytobiorca, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość tych świadczeń. W konsekwencji trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, a realizowanego w walucie polskiej, była w swej zasadzie sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego. Ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża bowiem obie strony.

Przedstawione okoliczności pozwalają uznać, że powodowie mieli świadomość zarówno rodzaju zawartej z pozwanym umowy kredytu, jak też wiążących się z tym konsekwencji prawnych i finansowych. Przed zawarciem umowy podpisali oświadczenie, o akceptacji ryzyka kursowego – (k. 89-90). Ponadto, powód zeznał „Każdy miał wiedzę, że kursy się zmieniają, ale informowano nas, że (...) jest najbardziej trwały i bezpieczny.” (protokół rozprawy – k. 244)

Niemniej, wskazany mechanizm obliczania wzajemnych zobowiązań w sposób określony w umowie stron wymaga oceny w aspekcie sposobu ustalania kursu waluty niezbędnego do tych operacji, gdyż powodowie podnieśli zarzut, że postanowienia umowy w tym zakresie mają charakter niedozwolony.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już orzecnictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 ; wyrok SA Warszawa z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie VI ACa 1276/11, wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (czyli dotyczących kursów walutowych stosowanych do rozliczeń umów kredytowych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), należy przyjąć, że postanowienia umowy stron w tym zakresie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, który zawiera umowę jako konsument, konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

Nie ulega wątpliwości, że powodowie zawarli umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez pozwanego na żadnym etapie postępowania.

W konsekwencji należy dokonać oceny postanowień dotyczących kursów używanych do przeliczenia zobowiązań stron w ramach umowy. Ich istota sprowadza się do wskazania, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty. Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do „Tabeli kursów” definiowanej jako aktualna Tabela kursów walutowych (...) Bank (...) S.A. obowiązująca w Banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty. Ponadto nie ulega wątpliwości, że zarówno wniosek kredytowy, jak i umowa stron stanowiły wzorce stosowane w Banku. Układ wniosku i umowy wskazuje, że kredytobiorcy mogli określić potrzebną im kwotę w PLN, wybrać inną walutę kredytu, określić przeznaczenie kredytu, uzgodnić okres kredytowania, sposób zabezpieczenia. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że pozostałe postanowienia i oświadczenia były możliwe do wynegocjowania. Do tego byłoby bowiem konieczne wykazanie, że kredytobiorcy mieli realny wpływ na kształt każdego z tych postanowień, czyli przedstawiono im możliwość jego zmiany, z której zrezygnowali. Taka okoliczność nie wynika natomiast z zeznań świadków ani powodów co oznacza, że postanowienia w zakresie kursów wymiany stosowanych w Tabeli nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. Świadek A. P. (2) zeznała „Klienci nie mogli negocjować kursów.(...) Klient mógł negocjować tylko marżę i prowizję” (zeznania świadka k. 202v), zaś powód P. S. zeznał że „Ja w tej umowie nie próbowałem nic zmienić, bank z nami nic nie negocjował. (...)Był jakiś zapis dot. tabeli kursów, była to jakaś wewnętrzna tabela. Nie wiem jak ta tabela miała być tworzona. Nie pokazano nam regulaminu tworzenia tych tabel.” (zeznania powoda – k. 243v), a powódka I. S. zeznała „W banku dostaliśmy dokumenty przygotowane, nie mieliśmy możliwości negocjacji.”(zeznania powoda – k. 244).

Brak jest dowodu, aby kredytobiorcy zostali poinformowani, w jaki sposób te kursy i ta tabela jest kształtowana i świadomi tego wyrazili zgodę na ich stosowanie.

W ocenie Sądu nie doszło zatem do indywidualnego uzgodnienia wszystkich postanowień umowy.

W konsekwencji, w ocenie Sądu nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powodów względem pozwanego, a tym samym i wysokość świadczenia głównego banku, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie. Jako że powodowie wskazywali, że te postanowienia są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Odwołują się one do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Nie można uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczające jednoznaczne. Kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN. Zważywszy, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mógł on być wyznaczane jednostronnie przez Bank, czego nie zmienia okoliczność, że w pewnym zakresie mógł też doznawać ograniczeń ze strony regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż kredytobiorca nie miał na to żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Powyższe oznacza, że po zawarciu umowy kredytobiorcy mieli ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości kwoty, jaka zostanie im wypłacona (Bank miał na to kilka dni roboczych, w trakcie którym mógł zmienić swój kurs), a następnie wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku dalszego wykonywania umowy określić miał Bank. Pozwany mógł zatem w sposób dowolny kształtować wysokość swojego zobowiązania do wypłaty kwoty kredytu,

jak również wysokość zobowiązania kredytowego w toku spłaty kredytu. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że była ona sprzeczna z dobrymi obyczajami i naruszała rażąco interesy kredytobiorców w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorców całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

Dodatkowo wskazać należy, że swobodę ustalania kursu przez Bank eliminować by mogła jedynie możliwość wypłaty kredytu w walucie kredytu oraz spłaty w tej walucie, gdyż do wszystkich pozostałych walut Bank miał prawo stosować własny kurs. Oznacza to również, że możliwość spłaty w walucie kredytu nie przywracała wystarczająco nierównowagi między stronami wynikającej z tego, że na etapie wypłaty kredytu, którego wysokość określono w (...), ale wypłata miała nastąpić wyłącznie w PLN, wysokość wypłacanego kredytu w PLN ostatecznie zależała zawsze od decyzji Banku w ramach tabeli. Wprost w § 10 ust. 6 OWU wskazano, wskazano, że w przypadku przekształcenia kredytu z opcji denominowanej w walucie obcej w opcję złotową, kapitał pozostały do spłaty wyrażony w walucie obcej zostanie przeliczony na złote po kursie sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów, obowiązującej w Banku w momencie podpisania aneksu do umowy. W związku z tym możliwość przewalutowania kredytu nie eliminowała możliwości jednej ze stron do swobodnego ustalania wysokości świadczenia.

W świetle powyższych okoliczności przyjąć należy, że postanowienia uprawniające Bank do jednostronnego i nieskrępowanego ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia umowy stron należy uznać za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c. Nie ma znaczenia, czy z możliwości dowolnego kształtowania kursu Bank korzystał. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umów istotny jest stan z daty ich zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców.

Podsumowując, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie i kształtowały zobowiązania kredytobiorców w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą powodów. Wylimitowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w (...) oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a kredytobiorcy w terminach płatności kolejnych rat powinni spłacać raty w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wylimitowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy (...)dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...):

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałoby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie(...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...)-144, pkt 33). Brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się kursem średnim NBP w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenie obu stron było wyrażone w walucie polskiej (wyplata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą denominacyjną). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24 stycznia 2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie, to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu eliminacja postanowień określających kurs wymiany i brak możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą, tj. jako umowy kredytu bankowego.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 pr. bank. umowa kredytu polega bowiem na tym, że Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego

kredytu. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomo jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji kredytobiorcom równowartość określonej kwoty franków szwajcarskich w złotych polskich, lecz nie wiadomo, jak ma być ustalona ta równowartość (według jakiego miernika). Podobnie nie wiadomo, jaką kwotę powinni zwrócić kredytobiorcy, która miałaby być równowartością rat określonych w (...). Nie eliminuje tego możliwość przewalutowania kredytu, bowiem nadal nie będzie wiadomo na podstawie jakiego kursu powinna zostać dokonana zmiana waluty kredytu - zarówno kwoty udzielonego kredytu oraz spłaty. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu w walucie wykonania zobowiązania, a brak jednoznacznego określenia kwoty kredytu udostępnianego i podlegającego zwrotowi (czy to w postaci ściśle określonej kwoty, czy to przez ściśle i jednoznaczne określenie parametrów do jej ustalenia – np. kursu wymiany) oznacza brak jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wskazanych w art. 69 pr. bank. Brak jednego z takich elementów oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.). Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawała również późniejsza zmiana tej umowy, wprowadzana na podstawie aneksu. Miałyby one znaczenie, gdyby aneks został zawarty w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość. Tymczasem zmiana umowy za pomocą aneksu nie ma znaczenia. Zawarcie aneksu nie spowodowało, że została „naprawiona” pierwotna wadliwość umowy. Dodatkowo, należy podkreślić, że ustalenie czy określone postanowienie umowy było niedozwolone dokonuje się na chwilę zawarcia umowy, a nie aneksu zmieniającego tą umowę.

Sąd pominął wniosek pozwanego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Okoliczności, na które miał dowód ten być przeprowadzony okazały się nieistotne dla rozstrzygnięcia sporu. Niniejsze postępowanie ostatecznie wymagało ustalenia czy zawarte postanowienia umowy mają charakter abuzywny – a więc wymagał ustalenia czy są one sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają interes konsumentów. Powyższe nie wymagało wiedzy specjalnej biegłego sądowego lecz opierało się na kwestii prawidłowego stosowania przepisów prawa, a analiza i ocena postanowień umownych w kontekście norm prawnych należy do Sądu.

Z podanych przyczyn, na podstawie art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) w związku z art. 58 § 1 k.c. i art. 69 pr. bank, powództwo o ustalenie że umowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.-H. z dnia 17 lipca 2007 r. pomiędzy powodami, a poprzednikiem prawnym pozwanego tj. (...) Bank (...) S.A. jest nieważna, należało uwzględnić, o czym Sąd orzekł jak **w punkcie II sentencji wyroku.**

Z uwagi na powyższe w oparciu o art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 232.679,16 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 17 maja 2022 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł jak **w pkt I sentencji wyroku.**

Powyższa kwota stanowi sumę wszystkich świadczeń otrzymanych przez pozwanego od powodów w okresie od dnia 17 lipca 2007 r. do 8 kwietnia 2022 r. Powodowie udokumentowali żądane kwoty albo zaświadczeniami wystawionymi bezpośrednio przez bank, albo dowodami wpłaty, których autentyczności pozwany nie podważył. Pozwany nie kwestionował wysokości wpłat dokonanych przez powodów (k. 244). Z tego względu Sąd oparł na nich swoje ustalenia, co do wysokości należnego powodom świadczenia. Sąd pominął wniosek powoda o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Okoliczności, na które miał dowód ten być przeprowadzony okazały się nieistotne dla rozstrzygnięcia sporu. Dokonanie zsumowania wpłat dokonanych przez powodów nie stanowi skomplikowanego działania matematycznego.

Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r. w sprawie III CZP 6/21, w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby

miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami. Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach.

Bezzasadne byłoby przy tym powoływanie się na przez Bank na brak obowiązku zwrotu świadczenia z uwagi na przepisy art. 411 k.c., gdyż w pkt. 1 tej regulacji wyraźnie wskazano, że nie dotyczy on sytuacji, w której zwrot ma dotyczyć świadczenia spełnionego m.in. w wykonaniu nieważnej czynności prawnej – jak w sprawie niniejszej.

Strona powodowa spłacając kredyt nie spełniała również świadczeń z tytułu umowy przed nadejściem terminu ich wymagalności (art. 411 pkt 4 k.c.), skoro z uwagi na nieważność umowy nie była zobowiązana do takich spłat, a co najwyżej do zwrotu świadczenia nienależnego, jakim stała się wypłacona im kwota kredytu.

Podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia o zapłatę nie zasługuje na podzielenie.

Roszczenia powodów nie wynikają z umowy rachunku bankowego, lecz wywodzone są z twierdzenia o nieważności umowy kredytu i dotyczą zwrotu świadczeń nienależnych, które uiszczali ratalnie. Do ich przedawnienia nie ma zatem zastosowania powoływany przez pozwanego przepis art. 731 k.c., który dotyczy roszczeń z umowy rachunku bankowego.

Ponieważ pobranie środków z rachunku bankowego powodów przez Bank następowało w wyniku nieważnej czynności prawnej nie można tego określić jako świadczenia okresowego. Zastosowanie zatem znajdzie co do zasady w niniejszej sprawie dziesięcioletni termin przedawnienia, albowiem roszczenie powodów powstało przed zmianą przepisów wprowadzonych ustawą z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 poz. 1104). Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 3 ww. ustawy do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia jej w życie i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 kodeksu cywilnego, stosuje się jego przepisy w brzmieniu dotychczasowym. Skoro zatem powodowie dochodzą roszczenia z tytułu pobranych im środków w okresie pomiędzy 17 lipca 2007 r., a 8 kwietnia 2022 r. to w dacie wejścia w życie zmienianych przepisów – 9 lipca 2018 r. – dziesięcioletni termin przedawnienia nie upłynął, a zatem ma on zastosowanie w dalszym ciągu w zakresie roszczeń powodów z tytułu zapłaty.

Sąd ostatecznie uznał, że powołanie się na zarzut przedawnienia ze strony pozwanego jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego i nie może korzystać z ochrony prawnej.

Należy odwołać się też do wyroków (...) z dnia 22.04.2021 r. w sprawie (...)i z dnia 10.06.2021 r. w sprawie (...)oraz w połączonych sprawach od (...)uznając w tej mierze zarzut za bezskuteczny. Zgodnie z wyrokami (...), przepisy dyrektywy(...)w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich sprzeciwiają się przedawnieniu roszczeń konsumenckich, mających na celu stwierdzenie, że dane postanowienia umowne mają charakter nieuczciwy, jednak nie sprzeciwiają się przedawnieniu roszczeń restytucyjnych będących następstwem takiego stwierdzenia. Co więcej, bieg terminu przedawnienia takich roszczeń nie może się skończyć przed datą powzięcia przez konsumenta wiedzy o niedozwolonym charakterze takiego postanowienia, względnie przed dniem, w którym przy zachowaniu przeciętnej staranności wiedzę taką mógł obiektywnie rzecz biorąc powziąć. „Należy zauważyć, że termin przedawnienia może być zgodny z zasadą skuteczności tylko wtedy, gdy konsument miał możliwość poznania swoich praw przed rozpoczęciem biegu lub upływem tego terminu.”(teza 46 do wyroku (...) (...)). Nie oznacza to jednak, że zdarzenie to nie może nastąpić później to jest pomiędzy dowiedzeniem się o wadach umowy np. od adwokata, a momentem złożenia pozwu w sądzie.

Wskazano tam również, że zasadę skuteczności ochrony praw konsumentów „...należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie krajowemu uregulowaniu przewidującemu, że wytoczone przez konsumenta powództwo o zwrot kwot nienależnie wypłaconych na podstawie nieuczciwych warunków umownych w rozumieniu dyrektywy (...)lub warunków sprzecznych z wymogami dyrektywy (...) podlega trzyletniemu terminowi przedawnienia rozpoczynającemu bieg w dniu, w którym nastąpiło bezpodstawne wzbogacenie.” (teza 66 do wyroku (...) z dnia 22.04.2021 r. w sprawie w sprawie (...)). Podnoszono jednak, że z uwagi na tak krótki okres przedawnienia w prawie krajowym – 3 lata, nie można tego uznać za czas możliwy na podjęcie stosownej reakcji przez konsumenta. Podobnie

wcześniej omawiany wyrok (...) dotyczy 5 letniego okresu przedawnienia liczonego w prawie francuskim od dnia zawarcia umowy. W prawie polskim okres przedawnienia tego typu roszczeń wynosił 10 lat tak więc jest w ocenie Sądu dostatecznym na pozyskanie stosownej wiedzy i podjęcie kroków procesowych przez konsumenta.

Podobne stanowisko do wyroku (...), w dniu 7 maja 2021 r. zajął polski Sąd Najwyższy. Sąd uznał, iż rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia rozpoczyna się w momencie zakwestionowania umowy frankowej - złożenia reklamacji, wystosowanie wezwania do zapłaty, złożenia pozwu w Sądzie.

Powodowie żądali zasądzenia odsetek od kwoty 232.679,16 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 213.131,02 zł od dnia 28.04.2021 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 19.548,14 zł od dnia doręczenia pisma modyfikującego powództwo do dnia zapłaty, i to żądanie zostało uwzględnione jedynie w części – co do zasądzenia odsetek za opóźnienie jednakże od innej daty początkowej. Żądanie powodów zostało uznane przez Sąd za zasadne od dnia 17.05.2022 r. tj. od dnia zamknięcia rozprawy, podczas której powodowie zostali pouczeni przez Sąd o skutkach ustalenia nieważności umowy kredytowej. Do tego czasu powodowie, jako konsumenci mogli po pouczeniu Sądu wyrazić chęć kontynuowania umowy. Tak więc ostatecznie dopiero z tą chwilą pozwany znalazł się w opóźnieniu.

W związku z tym, Sąd na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądził odsetki za opóźnienie od dochodzonej kwoty od dnia 17.05.2022 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł w **punkcie I sentencji wyroku**, zaś w pozostałym zakresie żądanie o zasądzenie odsetek oddalił jako bezzasadne, o czym orzekł w **punkcie III sentencji wyroku**.

Uwzględnienie tego żądania dezaktualizuje potrzebę odnoszenia się do żądania ewentualnego.

Sąd oddalił wniosek o zawieszenie postępowania z uwagi na fakt, iż wniosek ten prowadził jedynie do wydłużenia postępowania. Dotychczasowe orzecznictwo sądów powszechnych oraz Trybunały Sprawiedliwości Unii Europejskiej pozwoliło na rozpoznanie niniejszej sprawy. Wbrew twierdzeniom pozwanego, nie występują tu tak istotne zagadnienia prawne, które nie podlegałyby już ocenie sądów krajów oraz zagranicznych.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. poprzez zasądzenie ich zwrotu w całości na rzecz powodów przez pozwanego. Powodowie ulegli swemu żądaniu w nieznacznym stopniu tj. w zakresie części nieuwzględnionego roszczenia odsetkowego.

Koszty procesu po stronie powodowej obejmowały uiszczoną opłatę od pozwu (1.000 zł), opłatę od rozszerzonego powództwa (30 zł), opłatę za pełnomocnictwo (34 zł), wynagrodzenie pełnomocnika (advokata) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (10.800 zł). Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.864 zł, o czym orzekł jak w **punkcie IV sentencji wyroku**.